

Herkomst familiewapen van het Amsterdamse geslacht Backer

Hans Nagtegaal en Henk Morien

Dit artikel is gepubliceerd in Gens Nostra jrg. 71 (2016), blz. 174-176.

Bovenstaand wapen behoort toe aan het Amsterdamse geslacht Backer. Bij K.B. d.d. 16-9-1815, werd als eerste van het geslacht Backer Mr. Cornelis Backer, geb. Amsterdam 13-4-1766, jurist, kerkmeester Nieuwe Walenkerk 1782, stadssecretaris 1786-1795, kapitein burgerij 1787-1795, deelgenoot assurantiefirma De Neufville-Brants & Co. en effectenhandel Gebroeders De Lange en Pluym-Backers, overl. Amsterdam 23-2-1819, verheven in de Nederlandse adel.¹

Wapen: doorsneden: A in zilver een uitkomende rode leeuw, houdend met beide voorpoten een gouden bol; B in rood een zilveren linkerschuinbalk, gaande van de rechter benedenhoek naar rechts van de linkerbovenhoek.

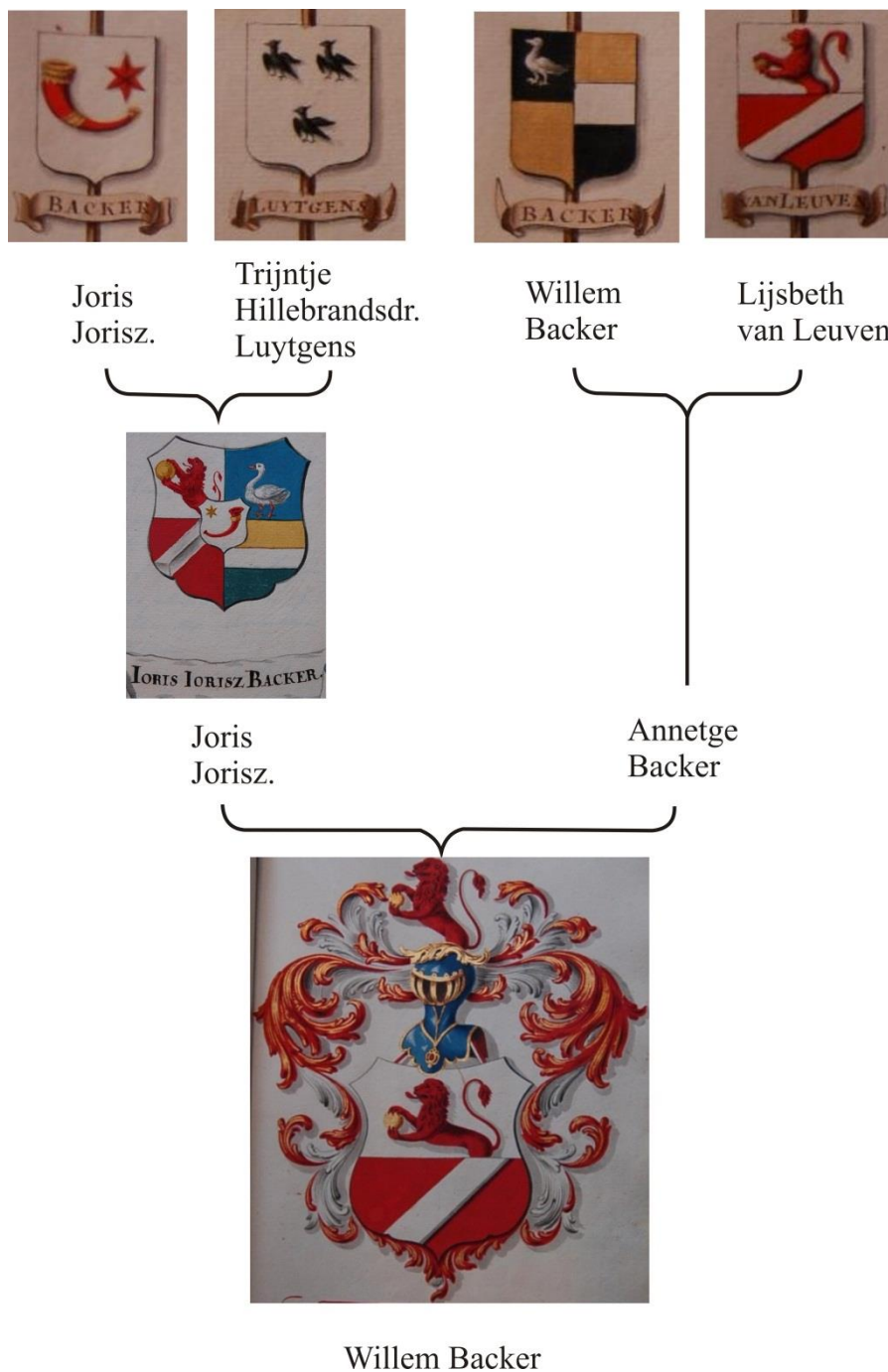
Helmteken: de leeuw van het schild uitkomend.

Dekkleden: rood, gevoerd van zilver.^{1, 2}

Een aantal jaren geleden kreeg de Hans Nagtegaal toestemming om alle heraldische wapens op het stadsarchief van Amsterdam te fotograferen. In het dossier van het Amsterdamse geslacht Backer³ waren bij de oudste drie generaties van de genealogie Backer opmerkelijke verschillen in de wapens die niet met de gebruikelijke heraldische regels verklaard konden worden. De verklaring van het probleem was te vinden in een ander wapenboek zonder titel en auteur, geschonken door de heer Van Asch van Wijck, waar de kwartierwapens van Backer

waren afgebeeld.⁴ Door de kwartierwapens van Backer in de vorm van een kwartierstaat te plaatsen werd duidelijk wat er heeft plaats gevonden.

I

1. *Dr. Willem Backer*, geb. Amsterdam 6-1-1608, ged. Amsterdam (O.K.) 8-1-1608, ingeschreven als student te Leiden 18-5-1626 en Sienna 31-1-1634, secretaris 1638-1654, hoofdingeland De Beemster 1651-1686, schepen van Amsterdam 1651, 1655, 1670-1671, ontslagen door de stadhouder 1672, kapitein der burgerij 1656-1657, commissaris Bank van Lening 1656, raad in de vroedschap 1670-1672 legde in 1670 de eed op 'Eeuwig Edict', raad ter admiraliteit van Zeeland 1657-1670, zijn vermogen in 1674 was f 110.000,-, woonde aan de 'Coninxgracht', de Binnen Amstel 1647, eigenaar

van de hofstede 'Buitenzorg' onder Ouder-Amstel, overl. Amsterdam 20-7-1686, begr. ald. (O.K.) 25-7-1686, tr. Amsterdam 1-10-1641 (aangetekend 6-9-1641) met Jvr. Elisabeth Bas, gezegd de Jonge, geb. Amsterdam 21-3-1619, overl. ald. 11-12-1680, dochter van dr. Dirk Bas, ridder, raad, schepen en burgemeester van Amsterdam, ambassadeur, bewindhebber V.O.C. enz., en zijn tweede vrouw Margaretha (Grietje) Snoeck.^{5, 6, 7}

II

2. *Joris Jorisz. alias Roodhoorn genaamd Backer*, geb. Amsterdam 15-8-1568, stokviskoper, legde f 15.000,- in bij de V.O.C. kamer Amsterdam 1602, regent burgerweeshuis 1595, schepen 1597, 1599, 1600, 1601, 1605, 1607, 1612, 1613, 1615, 1617, 1618, 1620, raad in de vroedschap 1600-1621 (na de dood van zijn broer)⁸, thesaurier 1600 en 1608-1611, rekenmeester 1604, 1606, commissaris Wisselbank van Amsterdam 1616, kapitein burgerij 1621, woonde aan de Nieuwendijk in "de Rode Hoorn" (nr. 35) 1592, eigenaar van Prins Hendrikkade nr. 25, en vestigde zich met zijn vrouw bij de oude Haarlemmersluis in "De Rave" en later aan de West-Friese korenmarkt, eigenaar van de hofstede "Rustenburgh" aan de Amsteldijk, overl. Amsterdam 7-6-1621, begr. ald. 11-6-1621.⁹ Ook zijn broer Cornelis wordt genoemd Cornelis Jorisz. alias Roodhoorn. Hij tr. Amsterdam 5-7-1592:
3. *Annetge Willem, Backersdr.*, geb. Amsterdam 10-2-1574, haar vermogen was 100.000,- gulden in 1631, overl. aldaar 22-6-1639.

III

4. *Joris Jorisz.*, geb. Amsterdam 1529/30, woonde in het door zijn grootvader (Cornelis Jorisz.) gekocht huis "in den Rooden Hoorn",¹⁰ haringkoper, overl. Amsterdam 23-11-1580, zoon van Joris Cornelisz. en Lijsbet Jansdr. Hij tr. Amsterdam (Nieuwe kerk) 15-1-1557:¹¹
5. *Trijntje Hillebrandsdr.*, geb. 1532, overl. 6-5-1580, dochter van Hillebrants Luytsz. en Aecht Geritsdr. van Hoorn.
6. *Willem Willemsz. Backer alias rijcken Backertgen*, geb. Amsterdam 1528,¹² week in 1567 uit naar Emden, veroordeeld door de Raad van Beroerten 1-9-1568, overl. Amsterdam 18-3-1575, zoon van Willem Backer Syvertsz. (1499-1536) en Gheerte Jan Oomendr. (1497-1592). De familie was geïnteresseerd in de beweging der sacramentariërs en later de doopsgezinden.^{13, 14} Hij tr. Amsterdam 16-9-1564:
7. *Lijsbeth van Leuven Hansdr.*, geb. Amsterdam 1543, regentes Burgerweeshuis, was aanwezig bij het huwelijk van haar dochter Annetje in 1592, overl. Amsterdam 8-8-1625, begr. Amsterdam 11-8-1625, dochter van Johan (Hans) van Leuven (welke om geloofsredenen in ballingschap trok) en Anna Karstens; Er is een schilderij van haar gedateerd 1559 van een onbekende schilder; Lijsbeth stamt af uit een adellijk Brabants geslacht.^{15, 16}

Bij de wapens van de beide Joris Jorisz. staat Backer vermeld, die toevoeging moet van latere datum zijn want tijdens hun leven werden zij met hun patroniem of als alias Roodhoorn vermeld.

Joris Jorisz. (nr. 2) voerde als wapen: gevierendeeld: I in zilver een uitkomede rode leeuw, houdende met beide voorpoten een gouden bol; II in blauw een zilveren zwaan, rood gesnaveld en gepoot; III in rood een zilveren een iets verhoogde linkerschuimbalk; IV doorsneden van goud en zee groen achtig en over de snijlijn een zilveren balk. Hartschild: in zilver een omgekeerde rode posthoorn, goud beslagen vergezeld rechtsboven van een gouden ster.⁵

Joris Jorisz. was met een vermogende vrouw getrouwd en heeft de wapens van zijn schoonouders in zijn wapen geplaatst zonder de regels van de heraldiek in acht te nemen.

Joris Jorisz. (nr. 4) voerde als wapen: in zilver een rode posthoorn, goud beslagen, geopend en gemond vergezeld linksboven van een rode ster.¹⁷ Waarschijnlijk ontworpen naar de naam van zijn huis “in de Rooden Hoorn”.

Heraldische opmerkingen:

- Het is niet gebruikelijk de wapens van de schoonouders in je wapen op te nemen.
- Het wapen van de schoonvader had heraldisch rechts moeten staan en van de moeder heraldisch links.
- Bij zijn schoonvader was kwartier I zwart met een zilveren zwaan, bij Joris II blauw met een zilveren zwaan, rood gesnaveld en gepoot.
- Bij zijn schoonvader was de onder helft van kwartier IV zwart, bij Joris zee groen.
- Hartschilden worden geplaatst als er sprake is van een heerlijkheid. Daar is hier geen sprake van.
- Mogelijk heeft Joris als breuk de posthoorn omgewend en niet goud geopend en gemond.
- Ook de ster is van rood naar goud gegaan, dus metaal op metaal.

Klaarblijkelijk had Joris Jorisz. wel belangstelling voor de uitingen van heraldiek, maar heeft te weinig kennis gehad van de grondbeginselen. De zeventien kinderen van Joris Jorisz. gaan zich Backer noemen naar hun vermogende grootvader aan moeders kant en zijn het wapen gaan voeren van Lijsbet Leuve(n) hun grootmoeder aan moeders kant.^{18, 19}

Volgens de heraldische regels na 1600 vererfden wapens in principe in mannelijke lijn. In de 15de en 16de eeuw werd daar regelmatig van afgeweken. Dit is een mooi voorbeeld daarvan.

Bronnen en literatuur:

- ¹ ‘Backer’; in: *Nederland's Adelsboek*, jrg. 79 (1988), 173.
- ² J.B. Rietstap, *Wapenboek van den Nederlandschen Adel*, pl. 7
- ³ S.A. Amsterdam, nr. toegang 172, bestanddeel 51, Archief van de familie Backer en aanverwante families.
- ⁴ S.A. Amsterdam, Wapenboek zonder titel en auteur, geschonken door Van Asch van Wijck, nr. 5015.
- ⁵ S.A.C. Dudok van Heel, *Van Amsterdamse burgers tot Europese aristocraten* (2008), blz. 914.
- ⁶ J.E.G. Backer van Leeuwen, ‘Amsterdamse Regeringsfamiliën’, *Genealogie Backer en het Geslacht Bas Backer*; in: *Heraldieke Bibliotheek*, 1874, blz. 54, 141.
- ⁷ Backer; in: *Nederland's Patriciaat*, jrg. 6 (1915), blz. 22.
- ⁸ Backer van Leeuwen, ‘Amsterdamse Regeringsfamiliën’; in: *Heraldieke Bibliotheek*, 1873, blz. 231.
- ⁹ Backer van Leeuwen, ‘Amsterdamse Regeringsfamiliën’; in: *Heraldieke Bibliotheek*, 1874, blz. 138.
- ¹⁰ H.J. Koenen, Amsterdamse Ooms; in: *De Nederlandsche Leeuw*, jrg. 14 (1896), kol. 133. En Backer van Leeuwen, ‘Amsterdamse Regeringsfamiliën’; in: *Heraldieke Bibliotheek*, 1874, blz. 100.
- ¹¹ Backer van Leeuwen, ‘Amsterdamse Regeringsfamiliën’; in: *Heraldieke Bibliotheek*, 1874, blz. 100.
- ¹² Biografisch woordenboek, deel 6, blz. 59.
- ¹³ S.A.C. Dudok van Heel, *Van Amsterdamse burgers tot Europese aristocraten* (2008), blz. 914.
- ¹⁴ Backer van Leeuwen, ‘Amsterdamse Regeringsfamiliën’: *Heraldieke Bibliotheek*, 1873, blz. 231.
- ¹⁵ Backer van Leeuwen, ‘Amsterdamse Regeringsfamiliën’; in: *Heraldieke Bibliotheek*, 1874, blz. 101.
- ¹⁶ Backer van Leeuwen, ‘Amsterdamse Regeringsfamiliën’; in: *Heraldieke Bibliotheek*, 1873, blz. 231.
- ¹⁷ S.A. Amsterdam, nr. toegang 172, bestanddeel 51, Archief van de familie Backer en aanverwante families.
- ¹⁸ R.T. Muschart, *Gevraagde wapens*; in: *De Nederlandsche Leeuw*, jrg. 34 (1916), kol. 159.
- ¹⁹ P. van Eeghen, Tentoonstelling ‘Backer Stichting’ te Amsterdam; in: *De Nederlandsche Leeuw*, jrg. 68 (1951), kol. 187.

